A GYŐRI ÁLLAMI ELEMI TANÍTÓNŐKÉPZŐ-INTÉZET VEZETŐI ÉS TANTESTÜLETEI 1875 ÉS 1948 KÖZÖTT

Horváth László

„Közmondásos volt Győrött a tanítói karnak összhangzó szép működése, intézeti egyetértő élete és tekintélye." (Lázár Gyuláné Kasztner Janka)

Összefoglaló:

Győr a magyar neveléstörténet egyik legrégebbi iskolavárosa. Ebben a művelt és virágzó dunántúli városban hozták létre az akkori Magyarország hatodik állami tanítónőképző-intézetét, amely 150 évvel ezelőtt, 1875. október 20-án lépett a „felsőnőképzés" szolgálatába. A tanulmány célja, hogy bemutassa az intézet első hét évtizede szervezeti felépítésének és szervezeti kultúrájának vázlatos történetét. Az írás áttekinti a hat iskolavezető tevékenységét, vázlatosan bemutatja a tantestületek több tagjának (tanárok, gyakorlóiskolai tanítók, nevelőnők, hittanárok és iskolaorvosok) munkásságát. Fontosnak tartottuk, hogy röviden kitérjünk az intézmény technikai személyzetére is. A háttérben működve jelentős szerepet játszottak a tanítónőképző intézet zavartalan működésének biztosításában.

Kulcsszavak: tanítónőképzés, az iskola mint szervezet, iskolavezetők, tantestületek, technikai személyzet

Abstract:

Győr is one of the oldest school towns in Hungarian educational history. The sixth state teacher training institute of Hungary at that time was established in this educated and prosperous Transdanubian city. It entered the service of "higher female education" 150 years ago, on the 20th of October, 1875. The aim of the study is to present a brief history of the organizational structure and organizational culture of the institute during its first seven decades. The article reviews the activities of the six school directors. It presents a selection and outline of the work of the members of the teaching staff (teachers, training school teachers, governesses, religious teachers, and school doctors). We consider it important to briefly mention the technical staff as well. Operating in the background, they played a significant role in ensuring the smooth operation of the teacher training institute.

Keywords: primary female teacher training, school as an organization, school leaders, teaching staffs, technical staff

Bevezetés

Tanulmányunkban a másfél évszázada folyamatosan működő győri állami tanítóképzés első intézetét, a tanítónőképzőt mutatjuk be a második világháborút követő államosításig. Számba vesszük a hét évtized intézetvezetőit. A tanári testületek több tagjának tevékenységét vázlatosan ismertetjük. Röviden szólunk a technikai dolgozókról is. Nem kívánunk iskolatörténetet adni, de remélhetőleg sikerül képet nyújtani a tanítónőképző teljesítményéről, szellemiségéről az igazgatónők és a tanári testületek tevékenységén keresztül.

1. Az iskola mint szervezet

Barlai Róbertné szervezetfejlesztő pedagógus szerint *„a szervezet egy adott csoport adott alapvető cél(ok) érdekében végzett munkája, a munkához kötődő kapcsolatrendszere, eszközrendszere. Ilyen értelemben szervezet egy iskola. A szervezetnek általában struktúrája van, tehát léteznek benne alá- és fölérendeltségi viszonyok, a feladatokat felosztják egymás között, bizonyos eljárások, szabályok szerint végzik munkájukat."*[1] Mint minden szervezet esetén, az iskola működését is célok vezérlik. Vargyas Endre szerint a tanítónőképző intézetnek *„legyen alapja: a vallásosság; fenntartó oszlopai: az elme és kedélyképzés, a szorgalom és nőiesség; összetartó kapcsa: a jellemszilárdság; tetőzete: a honleányi erények s veteményiskolája nemzeti nőnevelésünknek"*.[2] Kasztner Janka, az intézet 1875–1886 közötti igazgatója szerint *„ennek az intézetnek nem az a célja, hogy a kenyérkeresetre képes tudákos nőket neveljünk, hanem mindenekfelett nemesen érző, világosan gondolkozó, a szép és jó iránt ízléssel bíró nőket, akik a családnak és a társadalomnak használhető, élni és dolgozni tudó, értelmi és erkölcsi beccsel bíró tagjai legyenek"*.[3]

A tanító- és tanítónőképzők speciális helyzetben működtek több mint fél évszázadon keresztül (1869–1923). A képzők irányító, vezető feladatait az 1868. évi népiskolai törvény az *igazgatótanács* jogkörébe utalta. *„Az igazgatótanács a közoktatási miniszter utasításai szerint vezeti a képezde anyagi és szellemi ügyeit, felügyel a tanári kar működésére, s ítél a tanári székből hozzá fellebbezett ügyekben."*[4] Az igazgatótanács elnöke a me-

---

1 Barlai Róbertné (2003): Az iskola, óvoda mint formális szervezet. (1. rész.) Új Katedra, 15. évf., február 2.

2 *A győri magy. kir. állami Tanítónőképző-intézet harmadik Értesítője az 1881/2-, 1882/3- és 1883/4-diki tanévről.* Szerk. Kasztner Janka. Gross Ny., Győr. 1884. 8.

3 *A győri m. kir. áll. elemi népiskolai Tanítónőképző-intézet Értesítője az 1926/27. iskolai év végén.* Közli: Berényi Irén. Győregyházmegyei Ny., Győr. 1927. 5.

4 Az 1868. évi XXXVIII. tc. a népiskolai közoktatás tárgyában. VII. fejezet. a) Tanítóképezdék, 99. §. Netjogtár 10. https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=86800038.TV&targetdate=&printTitle=1868.+%C3%A9vi+XXXVIII.+t%C3%B6rv%C3%A

gyei tanfelügyelő volt, tagjai pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kinevezett öt igazgatótanácsos. Üléseik után a tagok napidíjat és útiköltséget kaptak.[5] A képezde mindenkori *igazgató*ja hivatalból tagja volt az igazgatótanácsnak, egyben felelős vezetője is intézetének. Ezt a kettős vezetést már a kezdetektől sokan bírálták, szakszerűtlennek tartották. *„A tanítóképző intézetek ma már az egész vonalon szakképzett tanárokkal vannak ellátva, akiknek munkásságát kinevezett szakfelügyelő van hivatva irányítani, a képző-intézetek munkásságába az egyöntetűséget létesíteni anélkül, hogy a tanári kar működésének önállóságát akadályozná. Fölösleges tehát az igazgatótanács ellenőrző hatásköre."*[6] A győri tanítónőképző igazgatótanácsi tagjai *„jóakarói, kifelé támogatói és őrei voltak az intézetnek; az intézet érdekeit minden irányban előmozdították, a tanári testületet működésében buzdították anélkül, hogy zavaró beavatkozással az intézet belső életének összhangját és békés munkásságát háborgatták volna"*.[7] Napidíjaik összegét felajánlották az intézetből kilépő szorgalmas, szegényebb sorsú növendékek számára.

1.1. Az iskolavezetők

Nagy szerepe van az alapítóknak, az első vezetőknek. Ők határozzák meg az intézmény küldetését, azt, hogy milyen programmal lépnek a rendszerbe. Az alapítók, az első vezetők érték- és normarendszere, alapfeltevései sokáig mérvadók.[8] Az intézet igazgatónői irányították a tantestület munkáját, részt vettek a felvételi és a tanképesítő vizsgák lebonyolításában. Szerkesztették az intézet értesítőit, vezették a tantestületi üléseket. Összefoglaló ismertetőt készítettek a képző állapotáról a szakfelügyelők számára. Kapcsolatot tartottak a fenntartóval, a testvérintézményekkel, a várossal és a volt növendékekkel. *„Az állami tanítóképző-intézetek köztartással, vagy köztartással és bennlakással (teljes ellátással) vannak egybekapcsolva. Utóbbi esetben vagy vállalkozónak van kiadva, vagy házilag láttatik el. Házi kezelés esetén az igazgatónő vagy az intézet egyik állandóan alkalmazott tanára vezeti."*[9] A győri képezdében az utóbbi gyakorlat volt érvényben.

9nycikk&referer=1000ev (letöltés dátuma: 2025. 10. 20.).

5 *Az elemi népoktatás enciklopédiája*. (Szerk.): Kőrösi Henrik, Szabó László. 3. köt. *P–Zs.* Franklin, Budapest. 1915. 311.

6 Lázár Gyuláné Kasztner Janka (1911): *Emlékeim*. Hornyánszky Ny., Budapest. 47–48.

7 Uo. 46.

8 Serfőző Mónika (2017): Az iskola mint szervezet. In: *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. 2. köt. (szerk.): N. Kollár Katalin, Szabó Éva. Osiris, Budapest. 472.

9 *Az elemi népoktatás enciklopédiája,* i. m. 3. köt. 309.

1.2. A tantestület mint csoport

A tantestület általában sok szempontból heterogén összetételű: életkor, felkészültség, hivatástudat mértéke, pedagógiai attitűd. A tanárok tagjai a tantestületnek, egy-egy tantárgyat oktatók csoportjának, az osztályfőnökök munkaközösségének, a gyakorlóiskolai tanítónők és internátusi nevelőnők közösségének. *„Az igazgató, rendes, segéd, megbízott, helyettes és óraadó tanárok, valamint hitoktatók a gyakorló-iskola tanítójával együtt alkotják a képzőintézet tanári testületét. Mindig szem előtt kell tartania a képzőintézet hivatását, tekintélyét és jóhírnevét, aminek méltó képviselése, megvédése és gyarapítása egyik legszebb feladata.*"[10]

1.2.1. A tantestület összetétele

„A művelt nőket illeti meg […] a vezető és irányító hatalom a női iskolákban. A magasabb fokú női iskola a nemesebb társadalmi életet képviselje, melyben a növendéktől a nőt, a tanártól a társadalmi férfit nem lehet és nem szabad elválasztani."[11] A győri képezde nemek szerinti megoszlása: *igazgatónők* száma 6. A tantestületek 65%-át a *női tanárok* tették ki. A főfoglalkozású *nevelőnők* 19-en voltak. Egy kivétellel férfi *hittanárok* működtek az intézetben. A *gyakorlóiskolai tanítók* 68%-ban voltak nők. Az *iskolaorvosok* többsége férfi volt (57%).

1.2.2. Tanárok és tanítók képesítése, végzettsége

A női tanárok elemi és polgári tanítónőképzős oklevéllel rendelkeztek. A polgári képezdében magyar nyelv és történettudomány vagy matematika és természettudomány szakcsoportban végezték tanulmányaikat. A *tanítónőképzői tanárképzés* az 1906-ban alapított Apponyi-kollégiumban zajlott, ahol *„a felvett jeles rendű tagok kétéves, négyfélévi tudományegyetemi tanulmányokat folytattak a választott egy fő és két mellékszakon, valamint pedagógiai tárgyakból. Tanulmányaik befejeztével az egyetemi tanárokból kinevezett Országos Tanítóképző Intézeti Tanárvizsgáló Bizottság előtt írásbeli és szóbeli képesítő vizsgát tettek. Felkészítésüket az Erzsébet Nőiskola szakvezető tanárai segítették."*[12]

---

10 Uo. 308.

11 Lázár Gyuláné Kasztner Janka: i. m. 65.

12 Vargyas Mária (1982): Az Apponyi kollégiumról. *Köznevelés,* 38. évf. 22. sz. 11.

1. kép: Az Erzsébet Nőiskola kémiai laboratóriumában 1911–1913 körül. Balról jobbra: Lipcsey Margit, Ferenczik Vira, Ács Ilona, Draskóczy Virginia, dr. Vásonyi Lajos tanár, Gencsy Valéria, Radák Olga. (Forrás: Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar könyvtára. Békéssy Leó (1890–1967) festőművész, a győri katolikus tanítóképző rajztanára, Draskóczy Virginia férje, fotóhagyatéka. [Továbbiakban: Békéssy-hagyaték.])

*Gazdasági szaktanítónő*ket népiskolai tanítónői oklevél birtokában a kecskeméti Gazdasági Tanítónőképző Intézetben képeztek kétéves tanulmányi időben. A képzés célja a háztartási ismeretek tanítására hivatásos tanítónők képzése. A *készségtárgyak tanításához* szükséges végzettséget zeneakadémián, képzőművészeti főiskolán, valamint tanfolyamokon (pl. torna) is megszerezhették. A *férfitanárok* számára már korábban rendelkezésre álltak érettségit adó gimnáziumok, így ők főiskolai vagy egyetemi diplomát is szerezhettek, akár külföldön is. A *gyakorlóiskolai tanítónők* és *tanítók* általában elemi iskolai tanító(nő)képzőt végeztek.

1.2.3. Képzés és továbbképzés

„Továbbképző tanfolyamokat a vallás- és közoktatásügyi miniszter évenként rendeztetett. Egységesen szervezve rendszerint az iskolai nagyszünet idején. Időtartama legalább 14 és legfeljebb 18 munkanap. Az előadások részint a tanító hivatásszerű iskolai munkásságának, részint társadalmi tevékenységének köréből veszik tárgyukat."[13] Néhány példa a tanfolyamok témájának és helyszínének sokszínűségére: Watzesch Janka 1905-ben szlöjd tanfolyamon vett részt Debrecenben. Hegyesi Jolán rendszeres résztvevője volt különböző: tejgazdasági (1905, Breznóbánya, Brezno, ma Szlovákia), baromfitenyésztési (1906, Gödöllő), pedagógi-

[13] *Az elemi népoktatás enciklopédiája,* i. m. 3. köt. 392.

ai (1907, Jéna) tanfolyamoknak. Irtzing Ferenc szociológiai tanfolyamot végzett 1909-ben Budapesten. A tanárok tanfolyamok előadóiként is szerepeltek. Az 1940 júliusában a győri tanítónőképzőben megrendezett „Szemléltetés a munkaiskolában" című tanfolyam szellemi és anyagi ügyeit Girtler Mária igazgatónő vezette. A képző tanárai közül előadóként szerepelt az igazgatónő (földrajz) mellett dr. Tompa Margit (vegytan-növénytan), Vargyas Mária (magyar nyelv) és Halmos Péter gyakorlóiskolai tanító két bemutató tanítással.[14]

1.2.4. Fluktuáció, álláshely betöltése

„A gyakori személyváltozásnak, különösen a tanítónőikarban, fő oka az előléptetés rendszertelenségében rejlett. Nyolc-tíz évig maradt segédtanítónő az, aki az állását és az intézetét szerette, mert amíg egy rendes tanári állás meg nem üresedett ugyanazon intézetnél, addig nem volt kilátása az előléptetésre. Tehát kénytelenek voltak a segédtanítónők más intézetekhez átpártolni, oda, ahol egy rendes tanítónői állás éppen megüresedett."[15] A tanítónőképzők tantestületébe többféle módon lehetett bekerülni, a felsőbb tanulmányok elvégzése után a megüresedett vagy újonnan szervezett állásokra való kinevezéssel. Gyakori volt a képzőben végzett növendékek visszatérése az alma materbe. De ismert volt a „kölcsönös állomáshely-csere" is napilapban és/vagy pedagógiai szaklapban feladott hirdetés útján.

1.2.5. A tanárok munkájának elismerése, jutalmazása

A képzőintézetben eltöltött évtizedek és a tanítás iránti elköteleződés jutalmaként, általában nyugdíjba vonulás alkalmával, címzetes igazgatói cím volt adható. Békéssy Leóné, Holczmann Ferenc, Jankó László, Ruppenthal Lajos és Grész Ernő is részesült ebben az elismerésben. Pálmai Lenkét 1930-ban a nőnevelésben elért színvonalas munkásságáért Signum Laudis-díjjal jutalmazta a magyar állam. Watzesch Janka 1936-ban megkapta a Magyar érdemrend tiszti keresztjét. Egyéb alkalmakkor is kaphattak díjat: az 1938-as Székesfehérvári tanügyi kiállításon való szereplésért Túróczi Mária miniszteri elismerést, Josipovich Istvánné, Vargyas Mária és dr. Tompa Margit főigazgatói elismerést kapott.

---

14 Tanítói tanfolyam a győri áll[ami] tanítónőképző-intézetben. *Magyar Tanítóképző*, 53. évf. 9. sz. (1940) 276.

15 Lázár Gyuláné Kasztner Janka: i. m. 107.

2. Szervezeti kultúra, iskolai kultúra

„A szervezeti kultúra a tagok által elfogadott, közösen értelmezett, mélyen beágyazódó értékek, attitűdök, meggyőződések és normák rendszere; az intézményre jellemző viselkedésminták együttese. Az iskolai ünnepek és rendezvények a szervezeti kultúra megnyilvánulási formái."[16] A győri tanítónőképző-intézet vezetői és tantestületei mindig fontosnak tartották az állami és egyházi ünnepek megtartását, valamint az intézet alapításának kerek évfordulóit, amelyeken a volt növendékek szép számmal megjelentek. Megünnepeltek „személyes jeles napokat" is, 1884-ben például Kasztner Janka névnapját, 1905-ben Karsay Jolán tanári működésének 25. és Staab Lénárd 30. évfordulóját.

2.1. Kirándulások

„Az iskolának a földrajzi, történelmi, természetrajzi és a beszéd- és értelemgyakorlati oktatás intenzitása érdekében a kedélyképzés szempontjából és egészségi okokból is az iskolaépületen kívül is van feladata. Az iskola ezt a feladatát séták és kirándulások alakjában oldja meg."[17] A növendékek pedagógiai célú kirándulásokon és többnapos bel- és külföldi tanulmányutakon vettek részt. A kirándulások mindig összhangban voltak az intézet nevelési elveivel.[18]

2.2. Iskolához való kötődés

„A szervezet tagjai által viselt (egyen)ruha nem csupán kulturális szimbólum, hanem a csoporttagság, az identitás biztosításában, az uniformizálásban, a tagok felismerésében is jelentős szerepet játszik."[19] A növendékek mindig az intézet által előírt ruházatot viselték. Az 1939/1940-es iskolaév értesítőjének borítófedelén tűnik fel először a tanítónőképző és a leánylíceum címere. Egy évekkel későbbi jelentésben olvashatunk arról, hogy mindkét címert növendékek tervezték, pályázat keretében.[20]

---

16 Serfőző Mónika: i. m. 462.

17 *Az elemi népoktatás enciklopédiája.* Szerk. Kőrösi Henrik, Szabó László. 2. köt. *I–Ö.* Franklin, Budapest. 1912. 167.

18 Kovátsné Németh Mária (2008): *Győri tanítóképzés 1778–2008*. NYME ACSJK. Győr. 78.

19 Serfőző Mónika: i. m. 468–469.

20 *Jelentés az intézetben használatos jelvényekről. (1946. október 15.)* NYME ACSJTK. Iratjegyzék. 1. A győri m. kir. áll. elemi népiskolai Tanítónőképző-intézet iratai. b. Iktatott iratok. 1946. 10.

2.3. Kapcsolat a volt növendékekkel

Egy példa 1940-ből. A Mária-kongregáció volt tagjainak összejövetelén nagy számban megjelentek egykori növendékek. *„Saját bevallásuk szerint sok szeretetet és melegséget vittek magukkal a régi otthonból."* Nemcsak emlékezni akartak a régi szép időkre, de szerettek volna bepillantást nyerni a mindennapi munkába is. Kívánságuk teljesült, részt vehettek az Ifjúsági Önképzőkör finn–magyar rokonság ápolására rendezett ülésén.[21]

2.3.1. Osztálytalálkozók

A tanítónőképzőben ünnepélyes formában megtartott osztálytalálkozókon az igazgatónők fogadták a volt növendékeket. Az osztályfőnökök mellett a tanárok és a hittanárok közül is részt vettek néhányan. Az intézet Látogatási könyvében olvashatók a megjelentek aláírásai. Csoportképen is megörökíthették a résztvevőket.

2. kép: Az 1940-ben végzett növendékek húszéves találkozója 1960. június 26-án. Az alsó sor közepén a részt vevő tanárok, balról jobbra: Békéssy Leóné osztályfőnök, Girtler Mária igazgató, Vargyas Mária és Kiss György. (Forrás: Békéssy-hagyaték.)

2.3.2. A növendékek utánkövetése

Minden igazgatónő igyekezett feltérképezni a végzett növendékek sorsát. Kik tudtak elhelyezkedni tanítónőként állami, felekezeti vagy magániskolában. Voltak, akik el sem kezdték a pedagóguspályát, és voltak, akik

[21] *A győri m. kir. állami Tanítónőképző-intézet és Leánylíceum Évkönyve az 1939/40. iskolai évről.* Közli Girtler Mária. Széchenyi Ny., Győr. 1940. 10.

elhagyták, férjhez mentek vagy más, jövedelmezőbb pályát választottak. *„Sokan az óvónői vagy tanítónői iskolák elvégzése után döntöttek úgy, hogy inkább a postánál vállalnak munkát."*[22]

2.4. Az intézet kapcsolata a várossal

A tanítónőképző tanárai részt vettek a város által rendezett ünnepségeken. Szerepet vállaltak a város egyesületi életében, szervezték Győr és környéke tanítóságának továbbképzését. Részt vettek szociális intézmények létesítésében (Szociális Misszió Társulat), a tanárnők a szociális segítésben és annak megszervezésében.

3. Az intézet igazgatónői

Az igazgatónők közül öten magyar nyelv és történettudományi szakcsoportban szereztek polgári tanítónőképző-intézeti oklevelet, egyedül Berényi Irén végzett mennyiség- és természettudományi szakon. Egy fő kivételével (Orsetti Emília) legalább egy évtizedig vezették a képezdét. Leghosszabb ideig, 19 évig Karsay Jolán. Orsetti Emília betegség miatt kényszerült távozásra, Pataky Irma elhalálozott. Az intézet két új épülete Kasztner Janka (1884) és Karsay Jolán (1913) idejében készült el. Az első világháború évei Karsay Jolán, a másodiké Girtler Mária időszakára estek. Az igazgatónők hajadonként álltak az intézet élén, csak Kasztner Janka és Orsetti Emília ment férjhez a képzőből való távozása után.

KASZTNER Janka (Lázár Gyuláné) (1850–1923), *igazgató: 1875–1886*

A Zirzen Janka által alapított budai tanítónőképzőben szerzett elemi és polgári iskolai tanítónői oklevelet. Az ipolysági polgári leányiskola igazgatói székéből került 25 évesen az újonnan felállított győri állami tanítónőképző-intézet élére, Zirzen Janka ajánlására. Kinevezését 1875. június 11-én vette át. Az intézet 40 képzős növendékkel és 10 gyakorlóiskolás kislánnyal kezdte meg működését október 21-én. A képzési idő 1882-től háromról négy évre emelkedett. Az első iskolaépület felavatására 1884. október 15-én került sor. Az oktatásban szerepet vállalva ő tanította a legfontosabb tantárgyakat: a neveléstant és a magyar nyelvtant heti 16 órában. *„Iskolateremtő volt a szó nemes értelmében, szolgál-*

[22] Becz Viktória Ildikó (2024): Nők a posta szolgálatában. *Polymatheia,* 21. évf. 1–2. sz. 147.

ta a népiskoláztatás, s a nőnevelés ügyét."[23] Nogáll Károly szerint „ragyogó drágaköve a nőnevelésnek".[24] Személyében első ízben került nő Győrben állami intézmény élére. 1884-ben a korábbi és az akkori növendékek körében gyűjtött 400 forintnyi összeget az országos tanítói árvaháznál „Kasztner Janka alapítványa" címen helyezték el. *Kitüntetései:* koronás arany érdemkereszt (1899), nyugalomba vonulása alkalmából II. osztályú Erzsébet-rend (1911). 1907-ben az Országos Iparpártoló Szövetség az alelnökévé választotta. Ebből az alkalomból készítettek számára egy emlékalbumot.[25] *(Lásd 1. sz. melléklet.)* Miután a kolozsvári állami tanítónőképző igazgatója lett 1886-ban, magánéletében is változás történt. *„1897. december havában nőül mentem Lázár Gyula tanárhoz."*[26] Valójában tíz évvel korábban, 1887-ben.[27] Kasztner Janka nevét viseli a Széchenyi István Egyetem Apáczai Karán létesített Iskolatörténeti Gyűjtemény.

ORSETTI Emília (Németh Miklósné) (1858–1923), *igazgató: 1886–1891*

Orsetty Mari néven nyert felvételt 1875-ben az első növendékek egyikeként a győri tanítónőképző-intézetbe.[28] 1882-től tanított a képezdében neveléstant, történelmet, alkotmánytant, gazdaságtant. 1886. november 29-én mint tanítónőképezdei rendes tanítónő vette át a képzőintézet vezetését. *„Benne valóban vezetésre termett nagy pedagógiai érzékkel megáldott, kellemes modorú, melegszívű igazgatónőt nyert intézetünk. A hivatásával járó feladatot, az intézet vezetését, nagy szakavatottsággal, a legnagyobb pontossággal és az őt mindenkor és mindenben jellemző nagy buzgalommal, odaadó lelkiismeretességgel oldja meg."*[29] A városi és megyei Kisdedvédő Egyesület, a Vöröskereszt Egyesület és a Győrvidéki Tanítóegylet választmányi tagja volt. 1890. nyár végén megbetegedett, emiatt 1891-ben nyugdíjba vonult. (Betegsége 6 hónapja alatt az igazgatói teendőket és a pénzkezelést Csepreghy Endre tanár végezte, az internátust Heinrich Józsa vezette.) Az első világháború kitörését köve-

---

23 Kovátsné Németh Mária: i. m. 65.

24 A győri állami tanítónőképezde új épületének megnyitása. *Néptanítók Lapja*, 17. évf. 76. sz. (1884) 694.

25 Lázárné Kasztner Janka jubileumi emlékalbuma. *Iparvédelem,* 3. évf. 11. sz. (1907) 5. https://adt.arcanum.com/hu/view/BME_Iparvedelem_1907/?query=kasztner+janka&pg=208&layout=s (letöltés dátuma: 2025. 10. 20.).

26 Lázár Gyuláné Kasztner Janka: i. m. 91.

27 Kasztner Janka december 29-én tartotta esküvőjét. *Magyar Tanítóképző,* (Déva), 2. évf. 1887. december 31. 20. sz. 238.

28 *A győri állami tanítónőképezdébe 1875/78. évre fölvettek minősítvényi táblázata.* NYME ACSJTK. Iratjegyzék 1. b. Iktatott iratok 1875–1876. 13.

29 Értesítő 1926/27. 6.

tően még egyszer visszatért a tanítónőképzőbe, hogy szolgálatával segítse az 1914 őszétől négy éven át hadikórházként működő intézetet: „*…siet régi, kedves intézetébe, hogy a betegápolást megszervezze*".[30]

PATAKY Irma (1852–1901), *igazgató: 1891–1901*

A szászvárosi (Orăștie, ma Románia) felsőleányiskolából helyezte Győrbe gróf Csáky Albin kultuszminiszter. „*Pataky Irma, mint tanító, széles látókörrel, nagy képzettséggel és párját ritkító gyakorlati érzékkel rendelkezett. Mint a paedagogia tanárának és a gyakorlati tanítások vezetőjének bő alkalma kínálkozott értékesíteni azon sokoldalú tapasztalatait, a miket magániskolai, majd nyilvános iskolai tanítása közben gyűjtött. Alapelve a gyakorlati életre való kiképzés volt és felhasználta mindazon eszközöket, a melyek e czélra segíthették; így ő tett először kísérletet a nagyobb kirándulásoknak és tanulmányutaknak a leányiskolákba való bevezetésével. Szigorú, de igazságos igazgató volt. A szabad véleménynyilvánítást kihívta, a vitákat szerette. Ellenzéki szellem volt felfelé. Nagy László mondta róla: »a maga énjét egészen az intézeti én lényegébe forrasztotta«.* "[3132] Cikkei jelentek meg a nőnevelés és a tanítónőképzés tárgykörében a *Magyar Nőnevelés*ben és a *Magyar Tanítóképző*ben. Megírta az intézet 25 éves történetét, és kiadott egy tartalmas és sok tekintetben mintaszerű intézeti értesítőt. Megalapította és felvirágoztatta a Magyar Tanítónők Mária Dorothea Egyesület Győrividéki Körét, amelynek mindvégig elnöke volt. Részt vett a tanítóképzőintézeti tanárok országos mozgalmaiban.[32] „*A tanári testület szelleme fennmaradásának biztosítására 1000 koronás »Pataky Irma ösztöndíj-alap«"-ot létesített. A kamatokból az intézet „olyan növendéket fog jutalmazni, a kit munkásságban, kötelességteljesítésben, lelkiismeretességben, a hazafias és vallásos érzésben, a szerénységben és nőies szelídségben legkiválóbbnak fog tartani".*[33] „*Soha nem engedte növendékeinek szem elől téveszteni, hogy tanítónőkké lesznek, s így társadalmi magatartásukkal, külső megjelenésükkel és erkölcsi jellemükkel hivatvák másoknak követendő példát szolgáltatni.*"[34]

---

30 Girtler Mária (1943): A győri tanító(nő)képző-intézetek szerepe a város történetében. (1. rész.) Állami tanítónőképző-intézet. *Magyar Tanítóképző,* 26. évf. 7. sz. 199.

31 *A győri magy. kir. állami elemi Tanítónőképző-intézet V. Értesítője az 1900/901. tanév végén.* (szerk.): Mohar József. Pannonia Ny., Győr. 1901. 13.

32 Uo. 15.

33 Uo. 17–18.

34 Uo. 11.

Pataky Irma betegszabadságát követően az új igazgató kinevezéséig az 1901/1902-es tanévben az igazgatói teendőkkel Mohar József tanárt, az internátus vezetésével és a pénzkezeléssel Pálmai Lenkét bízták meg.

KARSAY Jolán (1852–1945), *igazgató: 1902–1921*

Az intézet első növendékeinek egyike volt 1875–1878 között. Francia és német nyelv, valamint kézimunka tantárgy tanítására is volt képesítése. 1882-től a képezdében tanított. 1888-tól a győri Állami Polgári Leányiskolát vezette. Tanítónőképzős igazgatói kinevezését pályázatával nyerte el. *„Ritkán is keltett kinevezés oly általános örömet és megelégedést, mint épen [sic!] Karsay Joláné. Nem csak Győr város s a legközelebb érdekelt tanítónőképző-intézet fogadta örömmel e kinevezés hírét: úgy tudjuk, hogy még azok is, kik ugyanazon állásra pályáztak, szívesen nyugodtak bele mellőztetésükbe, mert a választás ez alkalommal valóban nem érdemtelenre esett."*[35] 1902. április 14-től kellett elfoglalnia a képezde igazgatói posztját, de a tanév végéig a polgári leányiskolánál maradt.[36] *„Igazgatói működése összeesik a tanítóképzők rohamos fejlődésének korszakával."*[37] *„A Népiskolai módszertant, a Neveléstant, a Gyakorlati tanítás és bírálatot tanította. Igazgatása alatt új tantervek bevezetésére, új tanképesítő vizsgálati szabályzatra került sor."*[38] 1913-ra készült el az új iskolaépület, ami lehetővé tette a régi épület internátusként való átszervezését. 1914 őszétől 1918 áprilisáig hadikórház számára foglalták le az intézet épületeit. (A Tanácsköztársaság ideje alatt Pogány Imréné [1885–1974] politikai tanügyi megbízottként irányította az intézetet 1919. március 24-től. *„Ami Pogány Imréné megjelenését és a tantestülettel szembeni magatartását illeti, tartozom az igazságnak annak kijelentésével, hogy ő, mint az intézetnek volt növendéke [Weisz Irén 1899–1903], nem tévesztette szem elől a volt tanárainak tartozó tiszteletet: fellépésében elég szerénységet mutatott. Nemkülönben nem állíthatom azt, hogy növendékeinkkel szemben az izgató szerepét játszotta volna."*[39]) Karsay Jolán *„az utolsó tanévről (1920/21) nyugállományba vonulása előtt készült értesítőt géppel, illetve kézzel írta"*.[40] A Tanítónők Mária Dorothea Egyesü-

35 Karsay Jolán kinevezése. *Nemzeti Nőnevelés,* 23. évf. V. füzet (1902). 229.

36 *Karsay Jolán a győri állami polgári iskola igazgatónőjének kinevezése a tanítónőképző élére. (1902. ápr. 9.)* NYME ACSJTK. Iratjegyzék. 1. b. Iktatott iratok. 1902. 10.

37 Értesítő 1926/27. 7.

38 Kovátsné Németh Mária: i. m. 68.

39 *Pogány Imréné, a proletárdiktatúra alatti tanügyi politikai megbízott tényked*ésével kapcsolatos iratok. *1920. január–április.* NYME ACSJTK. Iratjegyzék. 1. b. Iktatott iratok. 1920–1925. 1.

40 Kovátsné Németh Mária: i. m. 68.

lete Győri körének elnöke lett Pataky Irma halálát követően. 1912-ben a Győri kör 10 000 koronás *„Karsay Jolán örökalapítványt létesített, melynek rendeltetése volt a Győri kör tanító-tagjai közül egynek a Tanítónői Otthonban való ellátása"*.[41]

BERÉNYI Irén (1879–1953), *igazgató: 1921–1937*

1904–1921 között kémiát és ásványtant, testtant, tornát, valamint hospitálást tanított a képezdében. Bennlakó tanárként, mint Karsay Jolán neveltje oktatott. 1906-tól a köztartást vezette, mely feladat ellátásához a kéthetes tanfolyamot Budapesten végezte. 1905-ben, mint a testi élet ismertetésének tanítója, felvételt nyert az akkor induló *„dadogók és beszédhibások gyógykezelésére képesítő tanfolyamra,"* amit a tanítóképzőintézeti tanárok számára szerveztek. 1921. augusztus 5-én a Kormányzó kinevezte az intézet igazgatójává. *Programja: „Intézetünk missziót akar teljesíteni a jövőben. Olyan művelt magyar nőket és magyar tanítónőket akar ez az intézet nevelni, akik a mai laza erkölcsi felfogás ellenére másoknak, mint a fáklya világítsanak, akik helyes és megalkuvást nem ismerő elveikkel, mint egy-egy oszlop, biztos, erős támaszai legyenek az új Magyarországnak. A nőkre nem kisebb szerep vár az új Magyarország felépítésében, mint a férfiakra! Intézetünk is egész lelkeket óhajt és akar nevelni, lelkeket a családnak és iskolának, lelkeket a társadalomnak s a hazának, lelkeket az örökkévalóságnak!"*[42] A dísztermet az ő szorgalmazására létesítették két kisebb teremből, s ez tette lehetővé az intézet 50 éves fennállásának méltó megünneplését. Sokat adott a lányok ruházatára. Szeretettel fogadta az intézetbe visszatérő volt növendékeket. Tagja volt a Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesületének és a Katholikus Tanítónők és Tanárnők Országos Egyesületének. A Győri Hölgyek Mária-Kongregációjának is titkára volt. Saját kérelmére nyugdíjazták 1937-ben, majd Budapestre költözött. (Az 1937/38-as tanévben Tanács Imre igazgatóhelyettes állt az intézet élén.)

---

41 Katona Lajosné Thuránszky Irén (1935): *A Magyar Tanítónők Mária Dorothea Egyesületének félszázados története. 1885–1935*. Mária Dorothea Egyesület. Budapest. 17–18.

42 Békéssy Leóné (1938): *Berényi Irén*. A győri magy. kir. állami Tanítónőképző-intézet Értesítője az 1937/38. iskolaévről. Közli Tanács Imre. Győri Nemzeti Hírlap Ny., Győr. 1938. 4.

GIRTLER Mária (1893–1973), *igazgató: 1938–1948*

1915-től 1917-ig az Erzsébet Nőiskola Polgári Iskolai Tanítónőképző Intézet által felkészítő Elemi tanítónőképző-intézeti tanárjelöltek kollégiuma („Apponyi-kollégium") ösztöndíjasaként, mint rendkívüli bölcsészhallgató tanult a budapesti egyetemen. 1919–1938 között a budapesti II. kerületi állami tanítónőképző tanára volt. Hivatalba lépésével egy időben történt meg a tanító- és tanítónőképzők líceummá alakítása. Tantárgyai: magyar nyelv és irodalom, történelem, földrajz, torna. Igazgatói tevékenysége idején tört ki a második világháború. A Győrt ért 1944. április 13-ai bombázás az intézet fő épületét szinte teljesen romba döntötte. Koch Nándor tankerületi főigazgatóval együttműködve igyekezett a súlyos helyzetet megoldani. *„Szóba került az a terv, hogy az állami tanítónőképző intézetet ideiglenesen valamely Győr-környéki községbe, vagy esetleg Pápa városba telepítjük át. Az állami tanítónőképző további eredményes működése csak eredeti székhelyén, Győrben biztosítható. A győri megoldás mellett szólnak az intézetnek a városhoz fűződő hagyományos kapcsolatai, továbbá Győr városnak központi fekvése abban a dunántúli körzetben, ahonnan a növendékek legnagyobb része rekrutálódik, s végül emellett szól az is, hogy az intézet tanárainak többségét családi körülményei szorosan Győrhöz fűzik."* Az internátus épületét csak kisebb kár érte, ezért használható maradt oktatási célokra. Az internátusi növendékek elhelyezése viszont gondot okozott, mivel Győrben sem középületek, sem magánépületek nem voltak igénybe vehetők erre a célra. Így a vidéki növendékeket családoknál szállásolták el úgy, hogy napközben teljes idejüket az intézetben töltötték, szinte csak aludni jártak a családokhoz. Girtler Mária gondoskodott az egészségi és erkölcsi szempontból kifogástalan családok kiválasztásáról, valamint gondoskodott a növendékek ottani bánásmódjáról.[43] A háború alatt az átutazó menekültek számára frissítő italokat, gyümölcsöt és teát szolgáltak fel. A pályaudvari üdítőszolgálat *„vezetésével Girtler Máriát, az áll[ami] tanítónőképző igazgatóját bízták meg"*.[44] 1948-ban *„mindhárom képző Győrött is átalakult egy új típusú intézménnyé, állami intézménnyé"*.[45] 1950 júniusában, mint a győri II. számú állami pedagógiai gimnázium igazgatója *„elkészítette és összehangolta a tanári testület közös munkatervét. Az intézeti háromszöggel és négyszöggel állandó megbeszélést*

---

43 *Az intézet további működésének biztosítása. (1944. június)*. NYME ACSJTK. Iratjegyzék. 1. b. Iktatott iratok. 1944–45. 33.

44 Működésbe lép a pályaudvari üdítőszolgálat. *Győri Nemzeti Hírlap,* 9. évf. 1944. szeptember 28. 2. https://www.gyor1944.hu/Gyori_Nemzeti_Hirlap_1944/NH-19440928-9-219.html (letöltés dátuma: 2025. 10. 20.).

45 Kovátsné Németh Mária: i. m. 84.

folytat. A Szülői Munkaközösséggel együtt megszervezte a tanulószobát, ami a lemorzsolódást akadályozta meg."[46]

4. A tanítónőképző tanárai

A képezde első tanári kara az igazgatónő mellett öt főből állt. KUCZELNIK Vilma (1843–1881), *1875–1881 között tanított az intézetben*. Tantárgyai: történelem, alkotmánytan, földrajz, torna. JASKÓ Károly (1839–1904), *1875–1885*. Jénában végezte az egyetemet. A mennyiségtant és a természettudományokat tanította. SZOMBATHY Fanni [Franciska] Vecsey Tivadarné (1855–1890), *1875–1885*. Rajz, szépírás. Festőművész. Mészöly Géza tanítványa volt. STAAB Lénárd (1839–1925), *1875–1906*. Zenetanár, zongoratanár. Fontos szerepet játszott a Győri Ének- és Zeneegyletben, melynek karmestere volt. Ő szervezte meg Győrben az első gyermekénekkart. A második tanévben csatlakozott a tantestülethez KÁRPÁTI Endre (1840–1931), *1876–1883*. Magyar nyelvtan, számtan. Az *Őrangyal* című képes gyermekújság felelős szerkesztője volt. 1877-től két évtizeden át munkamesternői képzés is folyt az intézetben, ekkor érkezett TOMOR Ilona Balonyi Imréné (1858?–1938), *1877–1883*. Ipartanítónő. A kézimunka mellett mértant és német nyelvtant is tanított. Az 1882/83-as tanévtől négy évfolyamossá szervezték át a tanítónőképzést, ekkor 8-ra emelkedett a tanárok száma. A tanári kar 1887-ben 9 főből állt.[47] *(Lásd 2. sz. melléklet.)* Az 1926/27-es tanévben 21 főt számlált az ekkor már öt évfolyamban tanítók száma. Az 1938-ban líceummá szervezett intézetben működő tanárok száma 23-ra emelkedett. Az 1946/47-es – házilag, írógéppel készített – Évkönyv szerint 27-en oktattak az intézetben.

MOCSÁRY Gerő (1845–1922), *1883–1901*. Magyar és német nyelv, alkotmánytan. Magyarországon ő foglalkozott először a dadogók gyógyításával. CSEPREGHY Endre (1844–1922), *1885–1897*. Természetrajz, vegytan, test- és egészségtan. HEINRICH Józsa (1854–1939), *1886–1892*. Természetrajz, földrajz, német, francia. A kolozsvári állami tanítónőképző igazgatója Kasztner Janka után 1896–1914 között. LITSCHAUER Teréz (1860–1910), *1887–1895*. Növendék: 1880–1883. Számtan, történelem, francia. WATZESCH Janka (1874–1960), *1895–1910*. Magyar, történelem. PÁLMAI Lenke (1871–1944), *1896–*

---

[46] *Jegyzőkönyv a győri II. sz. áll. pedagógiai gimnázium tanári testületének termelési-nevelési értekezletéről. (1950. június 22.).* NYME ACSJTK. Iratjegyzék. 1. b. Iktatott iratok. 1949–1950. Győri II. sz. pedagógiai gimnázium (1949. szeptembertől 1950. szeptemberig), 82.

[47] *A tanító[nő]képző tanári személyzete 1887-ben.* NYME ACSJTK. Iratjegyzék. 1. b. Iktatott iratok. 1886–1889. 3.

1903. Növendék: 1886–1890. Mennyiségtan, neveléstörténet, háztartástan. Ő volt a győri *„női tanítóképző első, tornára képesített nevelője"*.[48] A sepsiszentgyörgyi tanítónőképző igazgatója 1903–1914 között. 1920-ban Kolozsváron megszervezte a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolát, melynek vezetője lett. MOHAR József (1868–1944), *1897–1904*. Természetrajz, vegytan, módszertan. VLASZATY Ferencné KISS Mária (1874–1944 után), *1897–1931*. Növendék: 1889–1893. Magyar nyelv, egészségtan, kézimunka. HOLCZMANN Ferenc (1862–1926), *1899–1925*. Földrajz, történelem, rajz, szépírás, szlöjd. WATZESCH Gizella (1860–1943 után), *1904–1912*. Német nyelv, kézimunka. RUPPENTHAL Lajos (1860–1915), *1905–1915*. Mennyiségtan, fizika, földrajz. IRTZING Ferencné RÉVFFY Gizella (1878–1917). *1906–1917*. Ének-zene, zongora. HEGYESI [Hegyessy] Jolán (1874–1928 után), *1910–1925*. Történelem, alkotmánytan, háztartástan, kertészeti és főzési gyakorlatok. HOLVÉD Hugóné Dr. DÁLNOKI VERESS Júlia (18?–1944 után), *1913–1918*. Lélektan, neveléstan, neveléstörténet, testtan, torna. BÉKÉSSY Leóné DRASKÓCZY Virginia (1890–1975), *1916–1948*. Növendék: 1904–1908. Természetrajz, kémia, fizika, ásványtan, test- és élettan, hospitálás. Igazgatóhelyettes 1932–1947. IRTZING Ferenc (1885–1936), *1918–1936*. Ének-zene, karének, társas zene, hospitálás. Katolikus tanítóképző után Zeneakadémiát végzett. Orgonaművész és az orgonák országos szakértője, hangversenyrendező. Saját kompozíciói mellett száznál is több dalt tett át női karra. SZÜCS Lajosné dr. GRÓF Jolán (1892?–1972), *1919–1930.* Magánnövendék: 1907–1912. Gazdasági szaktanítónő. Gazdaságtan, közgazdaságtan, játék, kézimunka. JOSIPOVICH Istvánné dr. NÉMETH Irma (1895–1949), *1919–1947*. Kémia, fizika, torna, hospitálás. Unitárius hittant tanított, óraadóként a pápai református tanítónőképzőben is. JANKÓ László (1875–1954), *1921–1924, 1928–1934*. Történelem, alkotmánytan, magyar nyelv, földrajz. Régész. BÁN Aladárné RÉVÉSZ Györgyi (1877–1968), *1920–1935*. Rajz, szépírás. Festőművész. Székely Bertalan tanítványa. SKERSIL Mária dr. (1897–1973 után), *1924–1937*. Német nyelv, történelem. Köztartásvezető. VARGYAS Mária (1898–1988), *1926–1955*. Növendék: 1913–1917. Magyar nyelv, történelem, alkotmánytan, földrajz. TOMPA Margit dr. (1899–1987), *1929–1955*. Természetrajz, kémia. FÁBIÁN Erzsébet (1903–1969), *1932–1938*. Pedagógia, filozófia. TANÁCS Imre (1883–1975), *1933–1942*. Történelem, földrajz. MAGYARY Károly (1894–1967), *1932–1941*. Magyar és német nyelv. MEDGYESI Ilona dr. Szále Lajosné (1906–1957 után), *1933–1937*. Magyar nyelv, kézimunka, játék, háztartási gyakorlatok. TÚRÓCZY Mária (1907–1994), *1935–1959*.

[48] Gönczöl László (2008): *A győri tanítóképzők testkultúrájának és sportjának története 1778–2008*. NYME ACSJTK, Győr. 33.

Rajz, szépírás, kézimunka. Festőművész. Edvi Illés Aladár tanítványa. KISS György (1904–1979), *1935–1964*. Ének–zene, karének, társaszene. TURCSÁNYI SIPOS Margit (1906–1995), *1936–1947*. Pedagógia, filozófia. MÉZES Etelka (1901), *1938–1950*. Magyar és német nyelv, háztartástan, honvédelmi ismeretek. HORVÁTH Ilona *1940–1947*. Fizika, mennyiségtan. SÁRAY Julianna dr. (1912–1983), *1940–1950*. Pedagógia, pszichológia. A győri Gyermeklélektani állomás vezetője. Apor Vilmos püspök egyik védelmezettje volt. CZINGRÁBER Lajosné dr. KUSTER Anna (1911–1998), *1941–1950*. Magyar és német nyelv. PŐCZE Karolin (1911–2003?), *1941–1950.* Német és francia nyelv. VARGA Béláné MARKÓ Edit (1922–2016), *1946–1950*. Testnevelés és irodai teendők. A tanárok bemutató- és mintatanításokat is tartottak.

4.1. Menekült tanárok

Az *első világháború*t követően, 1919-ben az elcsatolt területekről menekült tanítóképzőintézeti tanárokat fogadott az intézet. Többen egy évtizednél hosszabb időt töltöttek a képzőben. BARCSAI Károly (1877–1944), *1919–1937*. Máramarosszigetről (Sighetu Marmației, ma Románia) érkezett. Tantárgyai: lélektan, neveléstan, neveléstörténet, tanítási gyakorlat, hospitálás. Több pedagógiai szakcikket és szakkönyvet publikált. TERPINSZKY Vilmos (1860–1927), *1919–1921*. A ma Szlovákiához tartozó modori (Modra) állami tanítóképzőből érkezett zenetanár. ZOLTÁN Géza (1881–1938), *1919–1926*. Szintén a mai Szlovákiához tartozó Losoncról (Lučenec) érkezett. Magyar nyelv, földrajz, hospitálás. 1926–1936 között a Kőszegen létesített állami tanítóképzőintézet megszervezője és igazgatója volt. GRÉSZ Ernő (1873–1939), *1919–1932*. Csáktornyáról (*Čakovec, ma Horvátország) került az intézetbe.* Német nyelv, hospitálás. Igazgatóhelyettes 1931–1932 között.

A Tanácsköztársaság leverését követően az intézet tanárainak önigazolást kellett írniuk, hogy a proletárdiktatúra ideje alatt nem vállaltak politikai vagy társadalmi szerepet.[49] *(Lásd 3. sz. melléklet.)*

A *második világháború* végén szintén kerültek az intézetbe menekült tanárok. Elsősorban képezdei és líceumi oktatók, valamint gyakorlóiskolai tanítók. Részben a visszatért, részben a hadműveleti területekről (Baja, Esztergom) érkeztek. Többségük csupán átmenetileg maradt az intézetben. BARABÁS Ibolya (1914?–1995), *1944–1947*. A kolozsvári (Cluj-Napoca, ma Románia) állami tanítónőképzőből érkezett. Történelmet és földrajzot tanított. Ugyanonnan került Győrbe FOSZTÓ Olga

[49] *Barcsai Károly önigazolása*. Pogány Imréné tevékenységével kapcsolatos iratok között. Lásd: 39. lábjegyzet.

(1912?–1971), *1944–1947*. Német és román nyelv. 1944. november 25-én a tantestület tagjai hivatali esküt tettek.[50] *(Lásd 5. sz. melléklet.)*

4.2. A tanárok tanórán kívüli tevékenysége

Vallásos egyesület volt az *Ifjúsági Mária Kongregáció* Kainer Gyula, majd Kövér Lajos katolikus hitoktatók vezetésével. Önképző és segítő egyesületek: az *Ifjúsági Segélykönyvtár* kezelője volt Vlaszaty Ferencné és Skersil Mária. Az *Ifjúsági Egylet* fő célja az iskolaköteles kort meghaladott fiatal – elsősorban az ismétlő iskolás – lányok hazafias és vallásos szellemű nevelése volt. *Ifjúsági Önképzőkör:* Vlaszaty Ferencné. Az *Ifjúsági Vöröskereszt-csoport* tanárelnöke Révész Györgyi. Az *Ifjúsági „Sirály" Sportkör* 1924-ben alakult meg Josipovich Istvánné vezetésével. Az *Ifjúsági Segítő Egyesület* tanárelnöke Tanács Imre.

4.3. A tanárok iskolán kívüli tevékenysége

„A tanári karok iskolán kívüli tevékenysége is meghatározó volt."[51] A Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesületének többek között tagja volt Magyary Károly és Mézes Etelka. Dr. Tompa Margit tag volt a Magyar Természettudományi Társulatban és a Magyarhoni Földrajzi Társulatban. *„Hegyessy Jolán a Győrben és környékén eltemetett olasz hősi halottak sírjainak fáradhatatlan gondozója."*[52]

4.4. Hitoktatók

A népoktatásról szóló törvény a népiskola köteles tantárgyai között első helyen említette a hit- és erkölcstant, melynek tanulása alól senkit sem volt szabad felmenteni, még a felekezet nélküli gyermekek is hitoktatásban részesültek.[53] A hitoktató felekezetek szerint az a vallási ismeretekben kiképzett és egyben pedagógiai felkészültséggel is rendelkező egyházi személy, aki az iskolai hittantanítást irányította, szervezte, és ellátta a hitoktatás teendőit.[54] Mindig a római katolikus növendékek voltak túlsúlyban. A protestáns növendékek közül hol a reformátusok, hol az evangéli-

---

50 *Kimutatás az intézet azon alkalmazottairól, akik a hivatali esküt már letették, ill. még nem tették le. (1944. nov. 25.)*. NYME ACSJTK. Iratjegyzék. 1. b. Iktatott iratok. 1944. 15.

51 Kovátsné Németh Mária: i. m. 77.

52 Olasz elismerés magyar nőnek. *Budapesti Hírlap*, 48. évf. 1948. január 15. 13. https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiHirlap_1928_01/?query=%22hegyessy+jol%C3%A1n%22&pg=222&layout=s (letöltés dátuma: 2025. 10. 20.).

53 *Az elemi népoktatás enciklopédiája.* Szerk. Kőrösi Henrik, Szabó László. 1. köt. *A–H.* Franklin, Budapest. 1911. 547.

54 *Pedagógiai lexikon.* Főszerk. Nagy Sándor. 2. köt. G–K. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1977. 141.

kusok voltak többen. A legnagyobb változás az izraelita vallásúak körében ment végbe. Az első két évtizedben több mint 20%-os arányuk 1900-ra 10%-ra csökkent. Egyetlen női hitoktató tanított. A hitoktatók mellékfoglalkozásban látták el feladatukat.

4.4.1. Római katolikus hitoktatók

WIDDER Ciprián (1846–1902), *1875–1877*. Vissi esperes plébános. VARGA János (1851–1911), *1883–1902*. A győri Püspöki Nagyobb, majd Kisebb Papnevelő Intézet igazgatója. BARILICH Lőrinc (1865–1945), *1906–1910*. A győri Hittudományi Főiskola lelki igazgatója. MENTES Domonkos (1878–1958), *1910–1918*. Székesegyházi sekrestyeigazgató. HARSÁNYI Lajos (1883–1959), *1918–1919*. Belvárosi káplán, költő, író. 1919-ben 56 másik személlyel együtt a tanítónőképző-intézet épületében túszként tartottak fogva. KÖVÉR Lajos (1886–1940), *1919–1927*. Teológiai tanár. WRENKH Ede dr. (1892–1970), *1927–1929*. Püspöki tanácsos. SOMOGYI Antal dr. (1892–1971), *1929–1930*. Szemináriumi rektor, művészettörténész. KAINER Gyula (1905–1948), *1930–1936*. Kórházi lelkész. KÁLÓCZY István dr. (1907–1962 után), *1942–1947*. A Papnevelő lelki igazgatója, közkórházi lelkész.

4.4.2. Evangélikus hitoktatók

FADGYAS Pál (1838–1906), *1875–1904*. Az evangélikus elemi népiskola igazgatója. PÁLMAI Lajos (1865–1934), *1904–1923*. Püspökhelyettes, az Evangélikus Szeretetház igazgatója. SZABÓ József (1902–1986), *1927–1928*. Evangélikus püspök, Madách-kutató. MOLNÁR Sándor (1899–1949 után), *1934–1947*.

4.4.3. Református hitoktatók

PERESZLÉNYI János (1831–1894), *1877–1894*. A győri egyházkerület jegyzője. SZEKERES Mihály, ifj. (1871–1932 után?), *1909–1917*. NAGY Sándor (1893–1955), *1922–1944*. Diszkoszvetőként részt vett az 1912-es stockholmi olimpián. SÁHÓ Andor (1918–2013), *1944–1947*. Győr-szabadhegyi, majd Belvárosi lelkész.

4.4.4. Izraelita hitoktatók

RANSCHBURG Salamon dr. (1816–1895), *1875–1887*. A győri zsinagóga építtetője. FISCHER Gyula (1861–1944), *1887–1898*. Győr főrabbija, jogtudós. SCHWARTZ Mór dr. (1869–1934), *1898–1921*. Győri főrabbi. ULLMANN József (1899–1947 után), *1921–1934*.

RÓTH Emil (1907–1944), *1936–1943*. 1935-től deportálásáig Győr főrabbija. A gyakorlóiskolában: BAUMGARTEN Samu (1847–1925), *1875–1902*. PFEIFFER Mór (1857–1914), *1903–1913*. BREUER Gyula (187?–1952 után?), *1913–1920*. Az izraelita népiskola igazgatója. FARAGÓ Lajosné REICHENFELD Hermina (1882–1944), *1922–1943*. Növendék: 1898–1902.

3. kép: Osztálykép 1927/28-as tanév. Tanárok és hitoktatók. A felső sor közepén Barcsai Károly. Középső sor bal szélén: Josipovich Istvánné, a sorban utolsó előtti: Birnbauer Mária. Alsó sor balról jobbra: Nagy Sándor ref. lelkész, Wrenkh Ede r. kat. hitoktató, Bán Aladárné, Irtzing Ferenc, Damaszlovszky Mihályné, Grész Ernő, Berényi Irén ig., Békéssy Leóné, Kövér Lajos r. kat. hitoktató, Szűcs Lajosné, Skersil Gabriella, Szabó József ev. hitoktató, Vargyas Mária. (Forrás: Békéssy-hagyaték.)

4.5. Iskolaorvosok

A hitoktatókhoz hasonlóan mellékfoglalkozásban dolgoztak a képzőben. Feladataik közé tartozott a tanulók testi fejlődését és egészségi állapotát a törvényben megszabott tankötelezettség ideje alatt gondos figyelemmel kísérni.[55] Felügyelték az iskolaépületek egészségügyi állapotát, az étkezés minőségét és mennyiségét. A gyakorlóiskolai és az externátusi (kinnlakó) tanulók egészségi állapotát is figyelemmel kísérték. Vizsgálták a tanulók beszédképességét, hallását, látását és fogazatát. Az egészségtan tantárgy általában a végzős növendékek órarendjében szerepelt. Ha nem az orvos tanította, akkor elsősorban a természetismereti tárgyakat oktatók valamelyike kapta feladatul.

SIKOR József (1827–1913), *1875–1909*. A győri Jogakadémia törvényszéki orvostan tanára. KOREIN Adolf (1865–1923), *1909–1923*. 1907–1916 között az Igazgatótanács tagja. 1909-től 1916-ig egészség- és életmentéstant tanított. TAKÁTS/TAKÁCS Lajos (1894?), *1922–1944*.

[55] *Az elemi népoktatás enciklopédiája,* i. m. 2. köt. 68.

OTI-főorvos. MATTHES Klára dr. Berencsi Györgyné (1913–1978), *1937–1940*. Egészségtan és egészségnevelési ismeretek. Gyermekgyógyász, gyermekfogszakorvos. ERDÉLYI Márta (1909–1994), *1941–1944*. Tanított az V. évfolyamon. Dr. VERSÉNYI Jenőné dr. CSOÓR Andrea (1895–1977), 1944 novemberében mint menekült körzeti iskolaorvosként osztották be az intézethez.[56] *(Lásd 4. sz. melléklet.)* Magyarország első női körorvosa és tisztiorvosa, majd 1930-ban az első női tiszteletbeli tisztifőorvosa.

4.6. Internátusi nevelőnők

Az internátus a külvilágtól elkülönített hely, ahol megállapított rend mellett ellátásban, nevelésben, oktatásban részesülnek fiú- és leánytanulók. A népiskolai törvény szerint a tanítónőképzőkben a növendékek egy benn lakó nevelőnő vezetése alatt mind benn laknak. A győri képző első 40 növendékéből 20-an kaptak internátusi elhelyezést, a meglévő épületek nem is voltak alkalmasak több növendék befogadására. Az 1884-ben elkészült iskolaépület három hálóteremében 60 növendék lakott 3 bennlakó nevelőnő felügyelete alatt. Az 1913-ban épült új iskolaépület átadása után a régi épületet internátussá alakították át. Az internátus életét részletes házirend szabályozta. Vezetője az intézet igazgatónője volt. A képző főállású nevelőnőinek 83%-a 5 évnél rövidebb, hárman egy évtizednél hosszabb időt töltöttek az internátusban. Heten az intézet korábbi növendékei voltak. A nevelőnők többsége polgári tanítónőképzőt is végzett. Hajadonként vagy férjhezmenetelük előtt dolgoztak a képzőben.

STEITZ Paula [Paulina] (1852–1922), *1902–1913*. 1876-ban a győri katolikus tanítóképzőben szerzett elemi iskolai tanítói oklevelet. LEICHT Sarolta Birke Nándorné (1884–1950), *1908–1909*. Növendék: 1899–1903. GYÖRKE Ilona (1884–1948 után), *1910–1912*. PENTSY Erzsébet Kovács Lajosné (1891?–1943 után), *1912–1913*. Növendék: 1905–1909. I'SÓ Gizella Irtzing Ferencné (1891?–1931 után), *1913–1917*. Növendék: 1905–1909. CSIZMADIA Jolán (1892?–1974), *1913–1918*. WETZER Lujza (1892–1956), *1918–1919*. Növendék: 1906–1910. KÖRNER Irén Debreczeny Elemérné (1898–1988), *1919–1922*. Növendék: 1912–1915. BIRNBAUER Mária (1899–1957), *1927–1928*. Növendék: 1913–1917. TARANT Ilona dr. Weiss Andorné, 1942-től Csanaky Andorné (1897–1947 után), *1924–1947*. 1924–1927: nevelőnő és irodai teendők, 1928–1947: csak irodai teendők. Növendék: 1913–1917. SKERSIL Gabriella (1902–1979), *1927–1936*. Később Bécsben szerzett egyetemi oklevelet.

---

[56] *Dr. Versényi Jenőné dr. Csoór Andrea menekült körzeti iskolaorvos beosztása Győrbe. (1944. nov. 6.)*. NYME ACSJTK. Iratjegyzék. 1. b. Iktatott iratok. 1944. 21.

5. A gyakorlóiskola tanítói

„A tanítóképző-intézeti tanulóknak a tanítói gyakorlatba való bevezetésére szolgál a gyakorló iskola, amely elhelyezésében, berendezésében és fölszerelésében, valamint tanítói vezetésében mintáját adja a hatosztályú osztatlan elemi népiskolának. Vezetését és a hitoktatás kivételével, összes tanítói teendőit, az igazgató felügyelete és ellenőrzése mellett, a gyakorló-iskolai tanító látja el, aki a képzőintézet tanári testületének tagja."[57] A gyakorlóiskolák a tanítóképzéssel együtt jöttek létre, feladatuk a tanítójelöltek gyakorlati képzésének ellátása, megfigyelések, hospitálás, gyakorlótanítás és a nevelőmunkában való részvétel. A tanítónőképző-intézetek szerves, kiegészítő részei voltak. A győri képezdében 10 leánytanulóval indult 1875-ben. 1881-től már 6 osztálya volt. A városban két polgári leányiskola is működött. *„Alig van ma már szülő, a ki ne igyekeznék leányát polgári iskolába küldeni; e mellett intézményünk fekvése is egyik oka az 5–6. osztály folytonos néptelenségének."*[58] Az 1917/18-as tanévtől fiúkat is felvettek az 1–4. osztályba. Az osztatlan iskolát 1920-tól két tagozatra osztották. Alsó tagozat: 1–2. osztály, felső tagozat: 3–6. osztály. A nevelés szolgálatában állt a Kainer Gyula katolikus hitoktató által 1932-ben alapított *Szívgárda*.[59] A fiúk nevelését szolgálta a *cserkészmozgalom*. Halmos Péter tanító megszervezte és vezette a *Lehel cserkész-apródcsapat*ot. Az 1941/42-es tanévben alakult meg az *Ifjúsági Vöröskereszt Egyesület*.

FAY Gizella (1846–1916), *1875–1893*. KUSZÁK Józsefné BÁNÓCZY Róza (1863–1914 után), *1893–1906*. Növendék: 1877–1880. A gyakorló önálló vezetőjeként mind a négy osztályt tanította. Vezette a IV. éves képzősök tanítási gyakorlatát. 1901 első félévében KUTAS Margit (1882?) tanítónő helyettesítette. Növendék: 1896–1900. DAMASZLOVSZKY Mihályné Mészáros Anna (1883–1944), *1907–1940*. 1907–1920 között egyedül vezette a hatosztályos elemi népiskolát és az ismétlő iskolát, 1920-tól az 1–2. osztályt. VASKÓ László (1872–1939), *1919–1932*. A dévai (Deva, ma Románia) állami tanítóképezde tanítója volt 1912–1919 között, innen került Győrbe, mint menekült. A 3–6. osztályt tanította. HALMOS Péter (1880–1964), *1932–1941*. A gyakorló felső tagozatát tanította. Részt vett az V. éves növendékek tanítói hivatásának előkészítésében. GERVAIN Mária (1919?), *1942–1945*. 5–8. osztály. HORVÁTH Lászlóné Nagy Emília (Emma) (1910?), *1943–1945*.

---

57 *Az elemi népoktatás enciklopédiája,* i. m. 3. köt. 308.

58 Értesítő 1900/901. [88.]

59 Szívgárda 1920–1948: a Jézus Szentséges Szívét tisztelő és Jézusért apostolkodni akaró 6–14 éves (az elemi, ill. a középiskolák alsó 4 osztályába járó) katolikus fiúk és leányok szervezete, a Jézus Szíve Szövetség gyermektagozata. *Magyar Katolikus Lexikon.* https://lexikon.katolikus.hu/S/Sz%C3%ADvg%C3%A1rda.html (letöltés dátuma: 2025. 10. 20.)

Mint Sajószentpéterről menekült, vezette az alsó tagozatot, és női kézimunkát tanított a felső tagozatban. SZELE Endréné Kovács Erzsébet *1944–1974.* 1–2. osztály. Menekültként került a gyakorlóba a kolozsvári állami tanítónőképzőből. BÖRÖCZKI Vilmos (1910–1980), *1944–1972*. Az újvidéki (Novi Sad, ma Szerbia) állami tanítóképzőből érkezett. BARABÁS Győző (1895–1975), *1946–1956*.

6. Technikai személyzet

Biztosították és segítették az intézet zavartalan működését. Altiszti, szakaltiszti beosztásban dolgoztak. Többen évtizedeken keresztül szolgálták a képezdét.

6.1. Kertészek

„Nem volt olyan tanítóképző sem Győrben, sem Sopronban, ahol ne lett volna gyakorlókert, iskolakert."[60] A tanítónőképzőnek 1883-ban már hatalmas saját kertje volt. A növendékek ott tanulmányozhatták a növényeket és azok gondozását. Kertészt alkalmaztak, akinek a gyakorlókert betelepítése volt a dolga. Minden olyan növényt, ami a Kisalföldön teremhetett, megismert a diák, és megtanulta a dugványozás, az ápolás, a gondozás szabályait, a tanítónőképzőben pedig azt is, hogy mit és hogyan lehet belőlük főzni.[61]

VEITH Antal (18?–1879), *1875–1879*. SCHESCHIN János (1820?–1903 után), *1880–1903.* STEINER Gyula *1903–1936*. Vincellérképzőt végzett okleveles kertész. Mivel kertészlegény tartására nem kaptak engedélyt, itt-ott gyermekmunkások segítettek. Steiner Gyula gondozta a méhest is. Az első világháború alatt és után emberfeletti munkával művelte az intézet Simor téren bérelt másfél holdnyi kertjét, hogy az intézetet zöldségneművel ellássa.[62]

6.2. Házvezetőnők és gazdasszonyok

KASZTNER Anna (Kasztner Janka nővére), *1877–1897?* SCHMIDT Aranka (18?–1912), *1902–1912*. *„Munkássága terén azért jóval túl-*

---

60 Sallai Éva (2024): Beszélgetés dr. habil. Kováts-Németh Mária CSc neveléstörténésszel a természeti környezet és a nevelés kapcsolatáról. *Anyanyelvi és Irodalmi Nevelés,* 7. évf. 1–2. sz. 101. https://avkf.hu/wp-content/uploads/2024/10/ain2024_1_2.pdf (letöltés dátuma: 2025. 10. 20.)

61 Uo.

62 A győri m. kir. áll. Tanítónőképző-intézet Értesítője az 1935/36. iskolai évről. Közli Berényi Irén. Győri Hírlap Ny., Győr. 1936. 9.

ment a kötelesség határán; az intézet és a növendékek házias nevelése érdekében magáévá tett minden foglalkozást, mellyel az intézet ügyeit szolgálhatta."[63] STAMPF Karola (18?–1940 után?), *1912–1924*. 1909–1912 között Modor állami tanítóképzőintézetének volt a házvezető gazdaszszonya. 1925–1930: a budapesti Testnevelési Főiskolán folytatta pályafutását. MENCZEL Erzsébet (1871–1936 után), *1897–1936*. Közel négy évtizeden át, nyugdíjazásáig látta el a gazdasszonyi teendőket. *„Konyhánk elsőrendű vezetése elsősorban Menczel Erzsébet nagy gondosságának, lelkiismeretes buzgalmának köszönhető." „Sohasem kereste munkakörének kereteit, határait, hanem a* legnagyobb készséggel dolgozott, ha bárhol szükség volt reá."[64] LUKÁCS Sándorné, özv. *1936–1944*.

6.3. Betegápolónők

Az intézet internátusában láttak el fontos feladatokat. HENÁR Róza (18?–1935), *1913–1934* között nyugdíjazásáig. Dr. BAUMÜLLER Józsefné Révész Margit (1884–1967), *1934–1945*. 1930–1934 között okleveles munkamesternőként a női kézimunka tantárgy óraadója volt. Bán Aladárné Révész Györgyi húga.

6.4. Iskolaszolgák

CSESZNEK Mihály (18?–1924), *1883–1924*. „42 éven át a legnagyobb odaadással, példás szorgalommal, párját ritkító hűséggel szolgálta az intézetet. Családján kívül egyedül az intézetnek, az ő kedves otthonának élt, ennek adta, ennek áldozta magát önzetlenül, szószoros értelemben egészen."[65] SZAKÁCS János *1929?–1945*.

Összegzés

A győri tanítónőképző-intézet tanárainak eredményessége tanítványaik pedagóguspályán való elhelyezkedésén is lemérhető. Az intézet tanítványain keresztül irányítója lett Győr város nőnevelésének. Ahogy Girtler Mária fogalmazott: *„intézetünkben kapták tanári egyéniségük megalapozását"*.[66] A korszak végére a városban működő világi női tanerők fele a tanítónőképző volt növendékei közül került ki. Hét évtized alatt 2000-nél

---

63 A győri magyar kir. állami elemi népiskolai Tanítónőképző-intézet Értesítője az 1912–1913. tanévről. (szerk.): Karsay Jolán. Gross Gusztáv Ny., Győr. 1913. 5.

64 Értesítő 1935/36. 8.

65 *A győri m. kir. állami elemi népiskolai Tanítónőképző-intézet Értesítője az 1918/19.–1925/26. évekről.* (szerk.): Berényi Irén. Győregyházmegyei Alap, Győr, 1926. 8.

66 Girtler Mária: i. m. 196.

több növendék szerzett a képzőben tanítónői oklevelet. Az első igazgatónőt két növendéke is követte az intézet élén. Karsay Jolán a fiatalon az intézetbe került tanárnőt, Berényi Irént a pedagógus hivatás mellett tudatosan készítette fel, mint utódát, a vezetői feladatokra. A volt növendékek közül többen kerültek vissza a tanítónőképzőbe hosszabb-rövidebb időre, ők az intézet hagyományait és szellemiségét tanulói és tanítói oldalról is továbbadhatták növendékeiknek és a gyakorlóiskolásoknak. De egy kis faluba került tanítónő is kapott annyi tudást a tanítónőképzőben, hogy fel tudja fedezni tanítványában a tehetséget. Az intézetben tanult 1923–1928 között SZIGETI Irén Vendel Zoltánné (1907–1998), aki 1942-ben Kerkabarabáson (Zala) az első osztályban tanította a később híressé vált szerb írót, Danilo KIŠ-t (1935–1989), aki írásaiban megemlékezett elsős tanító nénijéről. A tanítónőképző „jóhírvivői" voltak a zenei produkciókkal fellépő növendékek is. Kiss György tanár vezetésével az intézet énekkara szerepelt először a Magyar Rádióban. A tanítványok nem csak a tanítói pályához kaptak erős alapokat. Az intézet növendéke volt SPRINGHOLCZ Mariska 1891–1895 között, aki UNDI Mária (1877–1959) néven festő- és iparművészként a Gödöllői Művésztelep kiemelkedő alakja lett. Pár évvel később, 1894–1898 között volt növendéke a képezdének GEIGER Valéria, férjezett nevén DIENES Valéria (1879–1978) filozófus, táncpedagógus.

Bár az alábbi idézet egy konkrét tanítónőről, Damaszlovszky Mihálynéról szól, úgy gondoljuk, a győri tanítónőképző pedagógusainak többségére igazak a megállapításai.

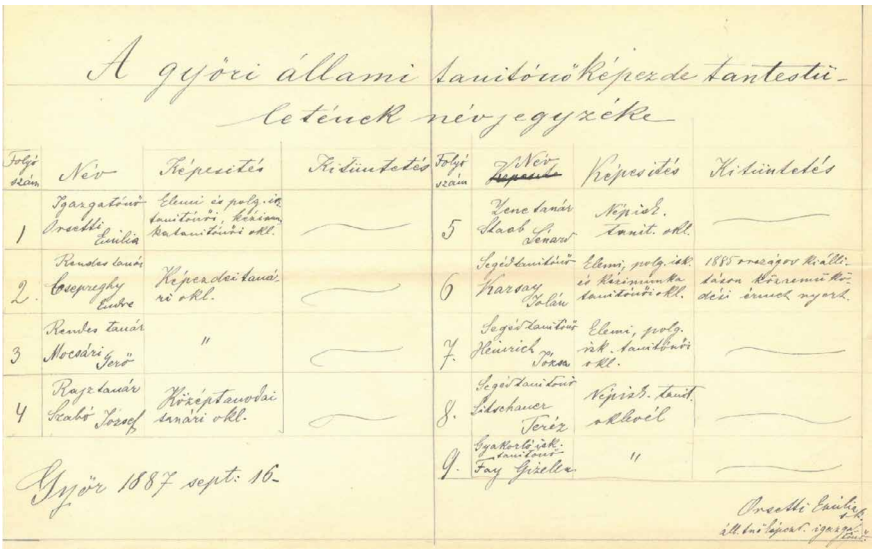
„Te az igazi tanító és nevelő mintaképe voltál, aki nem látszatra dolgozik, hanem az örök eszmény felé tekint. Te olyan magyar tanítónőket neveltél, akik nem ajkukon, hanem szívükben hordják hazafiságukat, akik nem mellüket verik, hanem dolgoznak a hazáért és annak ifjúságáért. A Te kezed alól kikerült tanítónők szerény, de öntudatos lényedet vitték magukkal az életbe, akik nem elismerésért dolgoznak, hanem saját lelkük belső gyönyörűségére."[67]

[67] Özv. Damaszlovszky Mihályné. A győri m. kir. állami Tanítónőképző-intézet és Leánylíceum Évkönyve az 1940/41. iskolai évről. Közli Girtler Mária. Széchenyi Ny., Győr. 1941. [3.]

Melléklet

1. kép: Lázár Gyuláné Kasztner Janka emlékalbuma, 1896–1906.

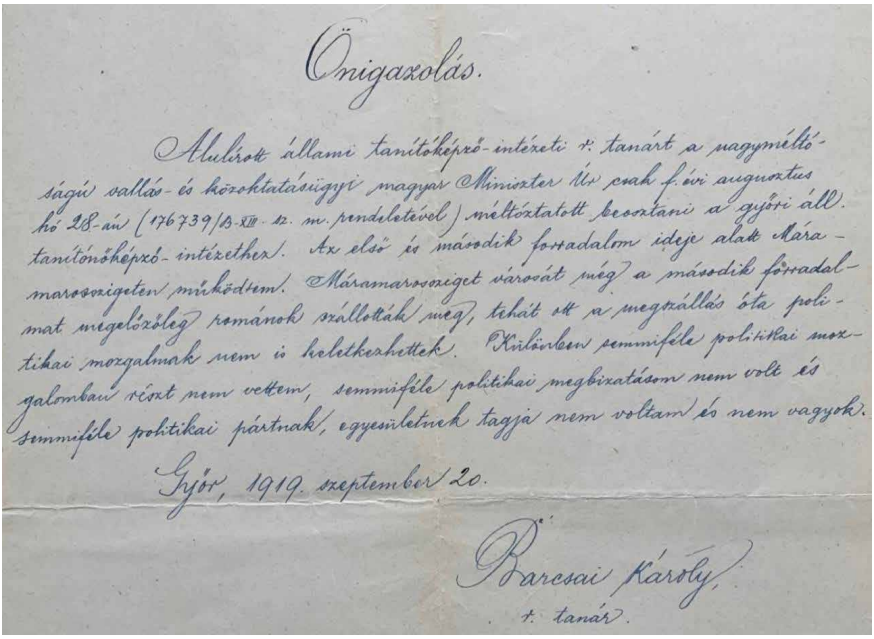
A győri állami tanítónőképezde tantestületének névjegyzéke

Folyó szám	Név	Képesítés	Kitüntetés	Folyó szám	Név	Képesítés	Kitüntetés
1	Igazgatónő Orsatti Emília	Elemi és polg. isk. tanítónői, kézimunka tanítónői okl.		5	Zenetanár Skaab Lénárd	Népisk. tanít. okl.	
2	Rendes tanár Csepreghy Endre	Képezdei tanári okl.		6	Segédtanítónő Harsay Zoltán	Elemi, polg. isk. és kézimunka tanítónői okl.	1885 országos Kiállításon bronzérmet kiérdemelt érmek nyert.
3	Rendes tanár Nocsári Jenő	"		7	Segédtanítónő Heinrich Jozsa	Elemi, polg. isk. tanítónői okl.	
4	Rajztanár Skabó József	Középtanodai tanári okl.		8	Segédtanítónő Silbaucer Teréz	Népisk. tanít. okl.	
				9	Gyakorlóiskolai tanítónő Fay Gizella	"	

Győr 1887 sept: 16-

Orsatti Emília
áll. tanítónőképezdei igazgató

2. kép: A tantestület névjegyzéke, 1887. szeptember 16.

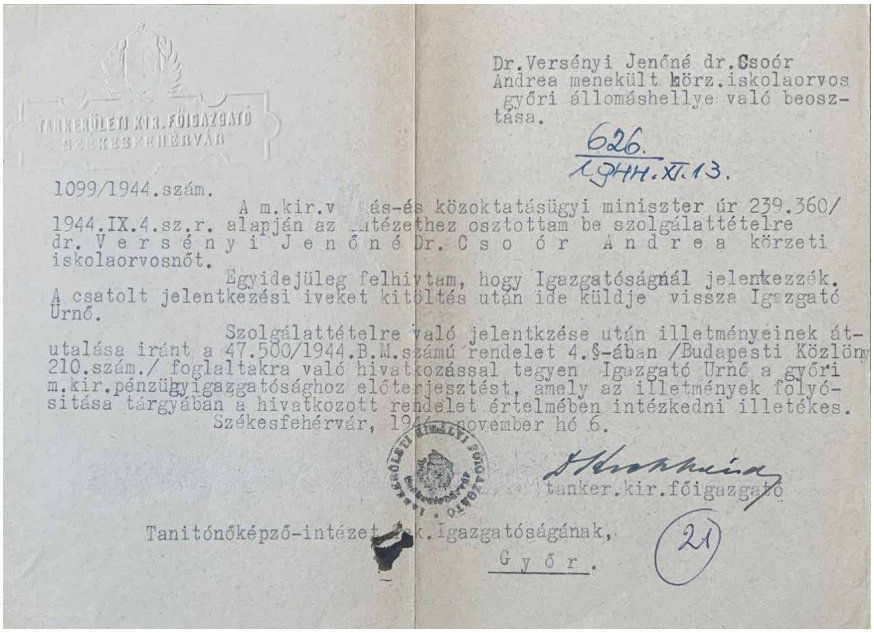
Önigazolás.

Alulirott állami tanítóképző-intézeti r. tanárt a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magyar Minister úr csak f. évi augusztus hó 28-án (176739/B.XII. sz. m. rendeletével) méltóztatott beosztani a győri áll. tanítónőképző-intézethez. Az első és második forradalom ideje alatt Máramarosszigeten működtem. Máramarosszigetet városát még a második forradalmat megelőzőleg románok szállották meg, tehát itt a megszállás óta politikai mozgalmak nem is lehetkezdhettek. Különben semmiféle politikai mozgalomban részt nem vettem, semmiféle politikai megbizatásom nem volt és semmiféle politikai pártnak, egyesületnek tagja nem voltam és nem vagyok.

Győr, 1919. szeptember 2o.

Barcsai Károly,
r. tanár.

3. kép: Barcsai Károly önigazolása, 1919. szeptember 2.

TANKERÜLETI KIR. FŐIGAZGATÓ
SZÉKESFEHÉRVÁR

Dr. Versényi Jenőné dr. Csoór Andrea menekült körz. iskolaorvos győri állomáshellye való beosztása.

626.
1944. XI. 13.

1099/1944.szám.

A m.kir.v[illegible]ás-és közoktatásügyi miniszter úr 239.360/1944.IX.4.sz.r. alapján az intézethez osztottam be szolgálattételre dr. V e r s é n y i J e n ő n é Dr. C s o ó r A n d r e a körzeti iskolaorvosnőt.

Egyidejüleg felhivtam, hogy Igazgatóságnál jelentkezzék. A csatolt jelentkezési iveket kitöltés után ide küldje vissza Igazgató Urnő.

Szolgálattételre való jelentkzése után illetményeinek átutalása iránt a 47.500/1944.B.M.számú rendelet 4.§-ában /Budapesti Közlöny 210.szám./ foglaltakra való hivatkozással tegyen Igazgató Urnő a győri m.kir.pénzügyigazgatósághoz előterjesztést, amely az illetmények folyósitása tárgyában a hivatkozott rendelet értelmében intézkedni illetékes.

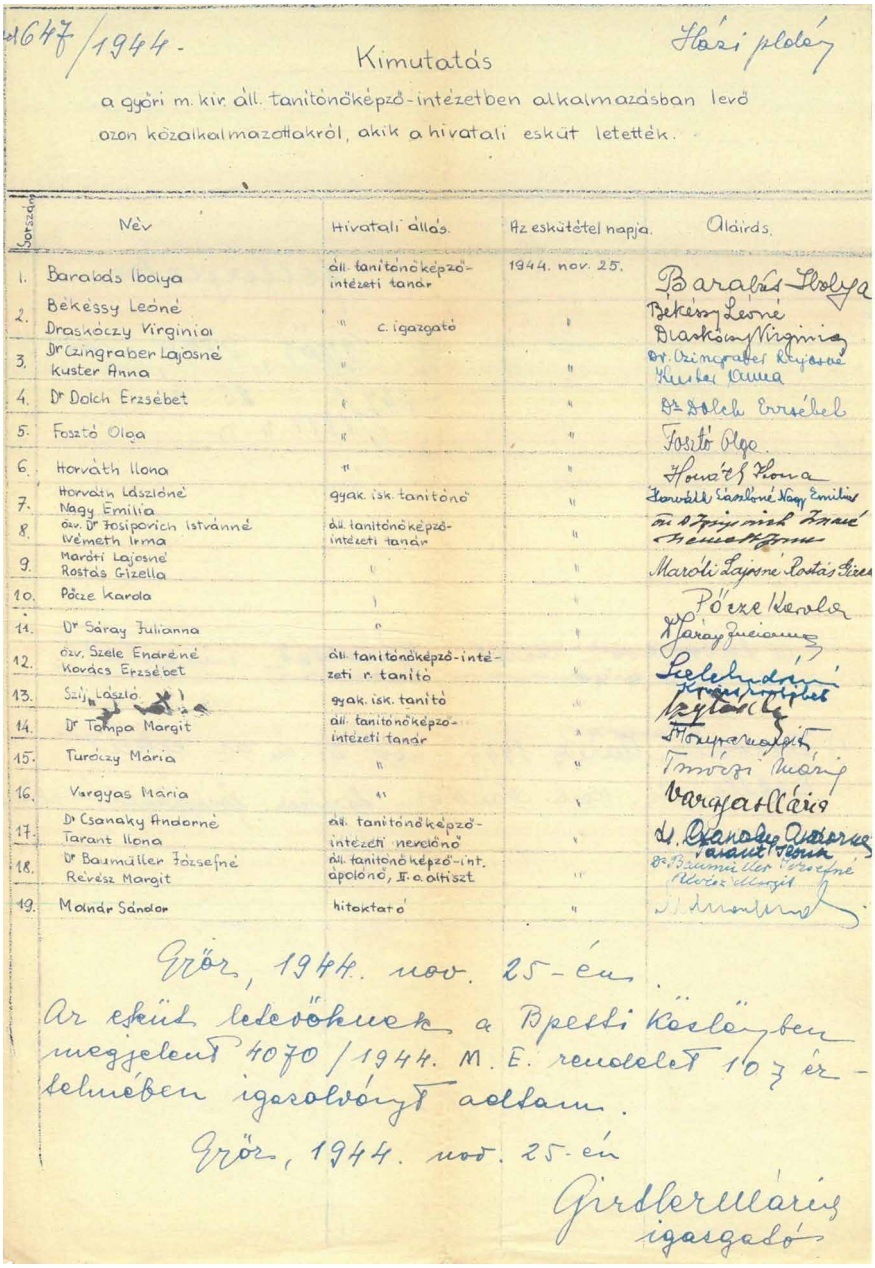
Székesfehérvár, 1944. november hó 6.

tanker.kir.főigazgató

Tanitónőképző-intézet [illegible]k.Igazgatóságának,
G y ő r.

21

4. kép: Dr. Versényi Jenőné dr. Csoór Andrea intézeti beosztása, 1944. november 6.

1647/1944.

Házi pldny

Kimutatás

a győri m. kir. áll. tanítónőképző-intézetben alkalmazásban levő azon közalkalmazottakról, akik a hivatali esküt letették.

Sorszám	Név	Hivatali állás.	Az eskütétel napja.	Aláírás.
1.	Baraksás Ibolya	áll. tanítónőképző-intézeti tanár	1944. nov. 25.	Baraksás Ibolya
2.	Békéssy Leóné Draskóczy Virginia	" c. igazgató	"	Békéssy Leóné Draskóczy Virginia
3.	Dr Czingraber Lajosné Kuster Anna	"	"	Dr. Czingraber Lajosné Kuster Anna
4.	Dr Dolch Erzsébet	"	"	Dr. Dolch Erzsébet
5.	Fosztó Olga	"	"	Fosztó Olga
6.	Horváth Ilona	"	"	Horváth Ilona
7.	Horváth Lászlóné Nagy Emília	gyak. isk. tanítónő	"	Horváth Lászlóné Nagy Emília
8.	özv. Dr Josipovich Istvánné Németh Irma	áll. tanítónőképző-intézeti tanár	"	Dr. Josipovich Istvánné Németh Irma
9.	Maróti Lajosné Rostás Gizella	"	"	Maróti Lajosné Rostás Gizella
10.	Pőcze Karola	"	"	Pőcze Karola
11.	Dr Sáray Julianna	"	"	Sáray Julianna
12.	özv. Szele Enréné Kovács Erzsébet	áll. tanítónőképző-intézeti r. tanító	"	Szelehdné Kovács Erzsébet
13.	Szij László	gyak. isk. tanító	"	Szij László
14.	Dr Tompa Margit	áll. tanítónőképző-intézeti tanár	"	Tompa Margit
15.	Turóczy Mária	"	"	Turóczy Mária
16.	Vargyas Mária	"	"	Vargyas Mária
17.	Dr Csanaky Andorné Tarant Ilona	áll. tanítónőképző-intézeti nevelőnő	"	Dr. Csanaky Andorné Tarant Ilona
18.	Dr Baumüller Józsefné Révész Margit	áll. tanítónőképző-int. ápolónő, II. o. altiszt	"	Dr. Baumüller Józsefné Révész Margit
19.	Molnár Sándor	hitoktató	"	Molnár Sándor

Győr, 1944. nov. 25-én.

Az esküt letevőknek a Budapesti Közlönyben megjelent 4070/1944. M. E. rendelet 10 §-ának értelmében igazolványt adtam.

Győr, 1944. nov. 25-én

Girdler Mária
igazgató

5. kép: Hivatali esküt tett tanárok listája, 1944. november 25.